

Η ελπίδα και η ενσυναίσθηση ως παράγοντες θεραπευτικής ανταπόκρισης σε ασθενείς με καρκίνο: φιλοσοφική, αφηγηματική και ψυχο-ογκολογική προσέγγιση και το θεωρητικό μοντέλο Hope-Empathy-Therapeutic Response

Αλεβιζόπουλος Νεκτάριος¹, Νικολοπούλου Ευγενία²

1. Παθολόγος-Ογκολόγος, ΓΝΑ «Ο Ευαγγελισμός»

2. Υποψήφια Διδάκτωρ Φιλοσοφίας, Πανεπιστήμιο Πατρών

DOI: 10.5281/zenodo.21187331

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η διάγνωση καρκίνου αποτελεί μια βαθιά υπαρξιακή εμπειρία που επηρεάζει όχι μόνο τη σωματική υγεία αλλά και την ψυχολογική, κοινωνική και νοηματική διάσταση της ανθρώπινης ζωής. Η σύγχρονη ιατρική αναγνωρίζει ότι η εμπειρία της ασθένειας δεν περιορίζεται στη βιολογική της διάσταση αλλά περιλαμβάνει σύνθετες ψυχοκοινωνικές και υπαρξιακές διεργασίες.

Σκοπός του παρόντος άρθρου ήταν η διερεύνηση της έννοιας της ελπίδας στην εμπειρία των ασθενών με καρκίνο και η ανάλυση του ρόλου της ενσυναίσθησης στη θεραπευτική σχέση μεταξύ επαγγελματιών υγείας και ασθενών. Επιμέρους στόχο αποτέλεσε η πρόταση ενός θεωρητικού μοντέλου που συνδέει τις έννοιες της ελπίδας και της ενσυναίσθησης με τη θεραπευτική ανταπόκριση.

Πρόκειται για θεωρητική μελέτη που βασίζεται σε αφηγηματική βιβλιογραφική ανασκόπηση της διεθνούς βιβλιογραφίας στους τομείς της ψυχο-ογκολογίας, της αφηγηματικής ιατρικής και της φιλοσοφίας της ιατρικής. Η αναζήτηση της βιβλιογραφίας πραγματοποιήθηκε σε διεθνείς βάσεις δεδομένων (PubMed, Scopus, Google Scholar) και περιλάμβανε δημοσιεύσεις της περιόδου 2018–2026, καθώς και κλασικά θεωρητικά έργα που θεωρούνται θεμελιώδη για τη μελέτη της ελπίδας και της ενσυναίσθησης.

Η ελπίδα αναδεικνύεται ως σημαντικός ψυχολογικός και υπαρξιακός αρωγός για τους ασθενείς με καρκίνο, συμβάλλοντας στην ψυχική ανθεκτικότητα και στην κινητοποίηση για ενεργό συμμετοχή στη θεραπεία. Παράλληλα, η ενσυναίσθηση των επαγγελματιών υγείας ενισχύει τη θεραπευτική σχέση, καλλιεργεί την εμπιστοσύνη και υποστηρίζει τη διατήρηση της ελπίδας. Με βάση τα ευρήματα της βιβλιογραφίας προτείνεται το θεωρητικό μοντέλο Hope-Empathy-Therapeutic Response (HETR), το οποίο περιγράφει τη δυναμική σχέση μεταξύ ενσυναίσθησης, ελπίδας και θεραπευτικής ανταπόκρισης.

Η ενσωμάτωση ανθρωπιστικών και φιλοσοφικών προσεγγίσεων στην κλινική πράξη μπορεί να συμβάλει στην ανάπτυξη πιο ανθρωποκεντρικών μορφών φροντίδας και στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των ασθενών με καρκίνο.

Λέξεις Κλειδιά: Ελπίδα, καρκίνος, ενσυναίσθηση, ψυχο-ογκολογία, αφηγηματική ιατρική.

Υπεύθυνος αλληλογραφίας: Αλεβιζόπουλος Νεκτάριος, E-mail: nalevizopoulos@gmail.com

Rostrum of Asclepius® - "To Vima tou Asklipiou" Journal

Volume 25, Issue 3 (July - September 2026)

SPECIAL ARTICLE

Hope and empathy as factors of therapeutic response in cancer patients: philosophical, narrative and psycho-oncological approach and the theoretical model Hope-Empathy-Therapeutic Response

Alevizopoulos Nektarios¹, Nikolopoulou Eygenia²

1. Pathologist-Oncologist, General Hospital of Athens "Evangelismos", Greece

2. PhD (c) of Philosophy, University of Patras, Greece

DOI: 10.5281/zenodo.21187331

ABSTRACT

A cancer diagnosis constitutes a profound existential experience that affects not only physical health but also the psychological, social, and meaning-related dimensions of human life. Contemporary medicine recognizes that the experience of illness is not limited to its biological dimension but also involves complex psychosocial and existential processes.

The aim of the present article was to explore the concept of hope in the experience of patients with cancer and to analyze the role of empathy in the therapeutic relationship between healthcare professionals and patients. A sub-objective was the proposal of a theoretical model that connects the concepts of hope and empathy with therapeutic response.

This is a theoretical study based on a narrative literature review of the international literature in the fields of psycho-oncology, narrative medicine, and philosophy of medicine. The literature search was conducted in international databases (PubMed, Scopus, Google Scholar) and included publications from the period 2018–2026, as well as classical theoretical works considered fundamental to the study of hope and empathy.

Hope emerges as an important psychological and existential resource for patients with cancer, contributing to psychological resilience and motivating active participation in treatment. The empathy of healthcare professionals strengthens the therapeutic relationship, cultivates trust, and supports the maintenance of hope. Based on the findings of the literature, the theoretical model Hope–Empathy–Therapeutic Response (HETR) is proposed, describing the dynamic relationship between empathy, hope, and therapeutic response.

Conclusions: The integration of humanistic and philosophical approaches into clinical practice may contribute to the development of more patient-centered forms of care and to the improvement of the quality of life of patients with cancer.

Keywords: Hope, cancer, empathy, psycho-oncology, narrative medicine.

Corresponding Author: Alevizopoulos Nektarios, E-mail: nalevizopoulos@gmail.com

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο καρκίνος αποτελεί μία από τις σημαντικότερες προκλήσεις της σύγχρονης ιατρικής, επηρεάζοντας όχι μόνο τη σωματική υγεία αλλά και την ψυχολογική, κοινωνική και υπαρξιακή διάσταση της ανθρώπινης ζωής. Η διάγνωση του καρκίνου επηρεάζει όχι μόνο τον ασθενή αλλά και τα μέλη της οικογένειάς του ή τους φροντιστές του.^{1,2}

Η διάγνωση μιας σοβαρής νόσου συχνά συνοδεύεται από συναισθήματα φόβου, αβεβαιότητας και απώλειας ελέγχου, τα οποία επηρεάζουν βαθιά την εμπειρία του ασθενή και την αντίληψή του για το μέλλον. Ο φόβος υποτροπής και το μετατραυματικό στρες αποτελούν βασικά προβλήματα των ασθενών που επηρεάζουν την ποιότητα ζωής τους σε πολύ μεγάλο βαθμό.^{3,4}

Σύμφωνα με τη σύγχρονη ανθρωπολογική προσέγγιση της ιατρικής, η εμπειρία της

ασθένειας δεν ταυτίζεται με τη βιολογική νόσο αλλά αποτελεί σύνθετη προσωπική και κοινωνική εμπειρία που επηρεάζει την ταυτότητα, τις σχέσεις και τη νοηματοδότηση της ζωής. Η διάκριση μεταξύ <disease> και <illness> υπογραμμίζει τη σημασία της υποκειμενικής εμπειρίας της ασθένειας στην κατανόηση της ανθρώπινης υγείας. Η χρήση των συγκεκριμένων εννοιών έχει σημαντικό αντίκτυπο σε διάφορες πτυχές της υγειονομικής περίθαλψης και της κοινωνικής ζωής.^{5,6}

Στο πλαίσιο αυτό, η ελπίδα αναγνωρίζεται ως σημαντικός ψυχολογικός και υπαρξιακός παράγοντας για τους ασθενείς με καρκίνο. Έρευνες δείχνουν ότι υψηλότερα επίπεδα ελπίδας σχετίζονται με καλύτερη προσαρμογή στην ασθένεια, μεγαλύτερη συμμόρφωση στη θεραπεία και βελτιωμένη ποιότητα ζωής.^{7,8}

Παράλληλα, η ποιότητα της θεραπευτικής σχέσης διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στην εμπειρία της ασθένειας. Η ενσυναίσθηση των επαγγελματιών υγείας μπορεί να ενισχύσει την εμπιστοσύνη των ασθενών, να βελτιώσει την επικοινωνία και να επηρεάσει θετικά τη θεραπευτική συμμαχία.

Σκοπός του παρόντος άρθρου ήταν η θεωρητική διερεύνηση της έννοιας της ελπίδας στην βιωματική εμπειρία των ασθενών με καρκίνο, η ανάλυση του ρόλου της ενσυναίσθησης στη θεραπευτική σχέση και η πρόταση ενός θεωρητικού μοντέλου που συνδέει τις έννοιες αυτές με τη θεραπευτική ανταπόκριση.

Η φιλοσοφία της ελπίδας

Η έννοια της ελπίδας έχει αποτελέσει αντικείμενο εκτενούς φιλοσοφικής ανάλυσης. Η ελπίδα μπορεί να θεωρηθεί ως θεμελιώδης διάσταση της ανθρώπινης ύπαρξης, η οποία συνδέεται με τον τρόπο με τον οποίο τα άτομα προσανατολίζονται προς το μέλλον.⁹

Η φιλοσοφική σκέψη έχει αναδείξει την ελπίδα ως υπαρξιακή στάση που επιτρέπει στο άτομο να διατηρεί μια αίσθηση δυνατότητας ακόμη και σε συνθήκες αβεβαιότητας. Στην υπαρξιακή ψυχολογία, η ελπίδα συνδέεται με την αναζήτηση νοήματος και τη δυνατότητα του ανθρώπου να αποδίδει νόημα ακόμη και σε εξαιρετικά

δύσκολες εμπειρίες, όπως η ασθένεια και ο καρκίνος.^{10,11}

Στο πλαίσιο της υγείας, η ελπίδα δεν ταυτίζεται απαραίτητα με την προσδοκία ίασης. Αντίθετα, μπορεί να εκφράζεται ως προσδοκία βελτίωσης της ποιότητας ζωής, διατήρησης της αξιοπρέπειας ή εύρεσης νοήματος μέσα στην εμπειρία της ασθένειας.¹²

Ελπίδα και αφηγηματική ταυτότητα

Η διάγνωση μιας σοβαρής ασθένειας συχνά διακόπτει τη συνεκτική αφήγηση της ζωής ενός ατόμου, προκαλώντας κρίση ταυτότητας και αβεβαιότητα για το μέλλον. Η έννοια της αφηγηματικής ταυτότητας υποστηρίζει ότι οι άνθρωποι κατανοούν τον εαυτό τους μέσα από την αφήγηση της προσωπικής τους ιστορίας.^{13,14}

Στο πλαίσιο αυτό, η ελπίδα μπορεί να λειτουργήσει ως μηχανισμός αναδόμησης της προσωπικής αφήγησης της ασθένειας. Μέσα από την αναδιαμόρφωση της προσωπικής ιστορίας, ο ασθενής μπορεί να ενσωματώσει την εμπειρία της νόσου σε ένα νέο υπαρξιακό νόημα με βιωματική απόχρωση.^{13,14}

Η αφηγηματική ιατρική δίνει ιδιαίτερη έμφαση στην ακρόαση των ιστοριών των ασθενών. Η ενεργητική ακρόαση και η αναγνώριση της εμπειρίας του ασθενούς συμβάλλουν στην ενίσχυση της θεραπευτικής σχέσης και στη διατήρηση της ελπίδας.^{13,14}

Η ηθική διάσταση της ενσυναίσθησης

Η ενσυναίσθηση αποτελεί βασικό στοιχείο της ανθρωποκεντρικής ιατρικής πρακτικής. Στην κλινική πράξη περιλαμβάνει τη γνωστική κατανόηση της εμπειρίας του ασθενούς, τη συναισθηματική ανταπόκριση και την ηθική αναγνώριση της αξιοπρέπειας του προσώπου.^{15,16}

Έρευνες έχουν δείξει ότι η ενσυναίσθηση των επαγγελματιών υγείας σχετίζεται με καλύτερη επικοινωνία, μεγαλύτερη εμπιστοσύνη των ασθενών και βελτιωμένα κλινικά αποτελέσματα. Επιπλέον, η ενσυναίσθηση φαίνεται να ενισχύει τη συμμόρφωση των ασθενών στη θεραπεία και να μειώνει το άγχος που σχετίζεται με την ασθένεια και τις θεραπείες της.^{15,16}

Το θεωρητικό μοντέλο Hope-Empathy-Therapeutic Response (HETR)

Με βάση τις παραπάνω θεωρητικές προσεγγίσεις και σύμφωνα με τη βιβλιογραφία,¹⁷⁻²² προτείνεται το μοντέλο **Hope-Empathy-Therapeutic Response (HETR)**, το οποίο περιγράφει τη δυναμική σχέση μεταξύ ενσυναίσθησης, ελπίδας και θεραπευτικής ανταπόκρισης στους ασθενείς με καρκίνο.

Η βασική υπόθεση του μοντέλου είναι ότι η ενσυναίσθηση των επαγγελματιών υγείας ενισχύει την εμπιστοσύνη των ασθενών και συμβάλλει στη διατήρηση της ελπίδας. Η

ελπίδα, με τη σειρά της, ενισχύει την ψυχική ανθεκτικότητα και διευκολύνει την ενεργό συμμετοχή των ασθενών στη θεραπευτική διαδικασία.

Η διαδικασία αυτή μπορεί να περιγραφεί ως εξής:

Ενσυναίσθηση → Εμπιστοσύνη → Ελπίδα → Ψυχική ανθεκτικότητα → Θεραπευτική ανταπόκριση

Η θεραπευτική σχέση λειτουργεί ως πλαίσιο μέσα στο οποίο ο ασθενής μπορεί να επεξεργαστεί τον φόβο, την αβεβαιότητα και την υπαρξιακή κρίση που θέτει το άτομο η ασθένεια.

ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Τα ευρήματα της παρούσας θεωρητικής ανάλυσης υπογραμμίζουν τη σημασία της ελπίδας και της ενσυναίσθησης ως βασικών παραγόντων στην εμπειρία των ασθενών με καρκίνο. Η ελπίδα δεν αποτελεί απλώς ένα θετικό συναίσθημα, αλλά έναν σύνθετο ψυχολογικό και υπαρξιακό μηχανισμό που επιτρέπει στους ασθενείς να διατηρούν έναν προσανατολισμό προς το μέλλον ακόμη και υπό συνθήκες σοβαρής ασθένειας.

Στη σύγχρονη ψυχο-ογκολογία έχει αναγνωριστεί ότι η ελπίδα συνδέεται με καλύτερη ψυχολογική προσαρμογή στην ασθένεια, μειωμένα επίπεδα άγχους και κατάθλιψης και βελτιωμένη ποιότητα ζωής. Επιπλέον, η ελπίδα φαίνεται να ενισχύει την ενεργό συμμετοχή των ασθενών στη

θεραπεία και τη συμμόρφωση στα θεραπευτικά σχήματα.^{23,24}

Η ποιότητα της επικοινωνίας μεταξύ επαγγελματιών υγείας και ασθενών αποτελεί επίσης κρίσιμο παράγοντα. Η ενσυναίσθηση συμβάλλει στη δημιουργία ενός θεραπευτικού περιβάλλοντος εμπιστοσύνης, στο οποίο οι ασθενείς αισθάνονται ότι η εμπειρία τους αναγνωρίζεται και γίνεται σεβαστή. Η αναγνώριση αυτή μπορεί να μειώσει το αίσθημα απομόνωσης που συχνά βιώνουν οι ασθενείς με καρκίνο.²⁵

Η αφηγηματική προσέγγιση της ιατρικής υπογραμμίζει ότι οι ιστορίες των ασθενών αποτελούν σημαντικό μέσο κατανόησης της εμπειρίας της ασθένειας. Μέσα από την αφήγηση της προσωπικής τους ιστορίας, οι ασθενείς μπορούν να επεξεργαστούν τα συναισθήματα που σχετίζονται με τη διάγνωση και να αναδομήσουν την προσωπική τους ταυτότητα.

Το προτεινόμενο μοντέλο HETR επιχειρεί να συνθέσει τις παραπάνω θεωρητικές προσεγγίσεις σε ένα ενιαίο πλαίσιο κατανόησης της θεραπευτικής σχέσης. Σύμφωνα με το μοντέλο, η ενσυναίσθηση των επαγγελματιών υγείας λειτουργεί ως παράγοντας καταλυτικής σημασίας για την ανάπτυξη εμπιστοσύνης. Η εμπιστοσύνη αυτή δημιουργεί τις προϋποθέσεις για τη διατήρηση της ελπίδας, η οποία με τη σειρά της ενισχύει την ψυχική ανθεκτικότητα των

ασθενών και την ικανότητά τους να συμμετέχουν ενεργά στη θεραπεία.

Παρά τη θεωρητική του αξία, το μοντέλο αυτό απαιτεί περαιτέρω εμπειρική διερεύνηση. Μελλοντικές μελέτες θα μπορούσαν να εξετάσουν εμπειρικά τις σχέσεις μεταξύ των μεταβλητών του μοντέλου σε πληθυσμούς ασθενών με καρκίνο, χρησιμοποιώντας ποσοτικές και ποιοτικές ερευνητικές μεθόδους.

Επιπλέον, η εκπαίδευση των επαγγελματιών υγείας σε δεξιότητες ενσυναίσθησης και επικοινωνίας θα μπορούσε να συμβάλει σημαντικά στη βελτίωση της ποιότητας της ολιστικής φροντίδας των ασθενών με καρκίνο.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η ελπίδα αποτελεί θεμελιώδη διάσταση της ανθρώπινης ύπαρξης και σημαντικό παράγοντα στην εμπειρία των ασθενών με καρκίνο. Η ενσυναίσθηση των επαγγελματιών υγείας διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στη διατήρηση της ελπίδας και στην ενίσχυση της θεραπευτικής σχέσης.

Η ενσωμάτωση ανθρωπιστικών και φιλοσοφικών προσεγγίσεων στη σύγχρονη ιατρική πρακτική μπορεί να συμβάλει στη βελτίωση της ολιστικής φροντίδας των ασθενών με καρκίνο και στην ανάπτυξη πιο ανθρωποκεντρικών μοντέλων φροντίδας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Kleinman A. The illness narratives. Basic Books; 1988.
2. Fereidouni Z, Dehghan Abnavi S, Ghanbari Z, et al. The Impact of Cancer on Mental Health and the Importance of Supportive Services. *Galen Med J* 2024;13:e3327. Published 2024 Feb 26. doi:10.31661/gmj.v13i.3327
3. Simonelli LE, Siegel SD, Duffy NM. Fear of cancer recurrence: a theoretical review and its relevance for clinical presentation and management. *Psychooncology* 2017;26(10):1444-1454. doi:10.1002/pon.4168
4. Custers JAE, Gielissen MFM, Janssen SHV, de Wilt JHW, Prins JB. Fear of cancer recurrence in colorectal cancer survivors. *Support Care Cancer* 2016;24(2):555-562. doi:10.1007/s00520-015-2808-4
5. Cassell E. The nature of suffering and the goals of medicine. Oxford University Press; 2004.
6. Seidlein AH, Salloch S. Illness and disease: an empirical-ethical viewpoint. *BMC Med Ethics* 2019;20(1):5. Published 2019 Jan 9. doi:10.1186/s12910-018-0341-y
7. Aydın MA, Kizilarıslan V, Emrem M, Gördes Aydođdu N, Yildiz M, Ay E. The effect of hope and psychological well-being on quality of life in elderly cancer patients: latent profile analysis. *BMC Cancer* 2025;25(1):1939. Published 2025 Nov 22. doi:10.1186/s12885-025-15270-x
8. Kitashita M. Structural equation modeling of hope, psychological distress, quality of life, and influencing factors in advanced cancer patients undergoing cancer pharmacotherapy in Japan. *Support Care Cancer* 2025;33(3):189. Published 2025 Feb 13. doi:10.1007/s00520-025-09160-y
9. Snyder, C. R. Hope theory: Rainbows in the mind. *Psychological Inquiry* 2002;13(4):249-275.
10. Bloch E. The principle of hope. MIT Press. Cambridge, Massachusetts. 1986
11. Marcel G. Homo viator: Introduction to a metaphysic of hope. Henry Regnery Company, Chicago, 1962.
12. Frankl V. Man's search for meaning. Beacon Press. Boston, Massachusetts, 1992.
13. Ricoeur P. Oneself as another. University of Chicago Press, USA, 1992
14. Charon R. Narrative medicine. Oxford University Press, New York, 2006.
15. Levinas E. Totality and infinity. Duquesne University Press. USA, 1969.
16. Halpern J. From detached concern to empathy. Oxford University Press. New York, 2001
17. Breitbart W, Rosenfeld B, Pessin H, Applebaum A, Kulikowski J, Lichtenthal WG. Meaning-centered group psychotherapy: an effective intervention

- for improving psychological well-being in patients with advanced cancer. *J Clin Oncol* 2015;33(7):749-754.
doi:10.1200/JCO.2014.57.2198
18. Chi GC. The role of hope in patients with cancer. *Oncol Nurs Forum* 2007;34(2):415-424.
doi:10.1188/07.ONF.415-424
19. Epstein RM, Street RL. Patient-centered communication in cancer care. *CA Cancer J Clin*. 2020. US Department of Health and Human Services, National Institute of Health. Available from: https://cancercontrol.cancer.gov/sites/default/files/2020-06/pcc_monograph.pdf.
Date of access: 08.03.2026
20. Rohani C, Sedaghati Kesbakhi M, Mohtashami J. Clinical empathy with cancer patients: a content analysis of oncology nurses' perception. *Patient Prefer Adherence* 2018;12:1089-1098. Published 2018 Jun 21.
doi:10.2147/PPA.S156441
21. Niemiec M, Karwat ID, Konieczny M, Wojciechowska E, Sygit K, Cipora E. Psychological adaptation to cancer in women with breast cancer considering selected medical factors. *Ann Agric Environ Med* 2026;33(1):112-117.
doi:10.26444/aaem/206068
22. Davì D, Prestano C, Vegni N. Exploring therapeutic responsiveness: a comparative textual analysis across different models. *Front Psychol* 2024;15:1412220. Published 2024 Oct 31.
doi:10.3389/fpsyg.2024.1412220
23. Qan'ir Y, Guan T, Idiagbonya E, et al. Quality of life among patients with cancer and their family caregivers in the Sub-Saharan region: A systematic review of quantitative studies. *PLOS Glob Public Health* 2022;2(3):e0000098. Published 2022 Mar 31.
doi:10.1371/journal.pgph.0000098
24. Chan SY, Cheng X, Chau PH, et al. Changes in hope, resilience and social support throughout chemotherapy and their association with health-related quality of life in cancer patients: A longitudinal study. *Eur J Oncol Nurs* 2025;79:102981.
doi:10.1016/j.ejon.2025.102981
25. Poudel DB, Aledeh M, Parveen N, et al. Compassion in Healthcare: A Narrative Review of Cross-Cultural Perspectives. *J Healthc Leadersh* 2025;17:665-680. Published 2025 Nov 12.
doi:10.2147/JHL.S555896.